PRAVOSL. BOHOSLOVECKÁ FAKULTA OZNAMUJE:

Pravosláv. bohoslovecká fakulta v Prešove **prijme na šk. rok 1977/78 uchádzačov o štúdium** na tejto fakulte za týchto podmienok:

a) **Do jednoročného prípravného kurzu pri PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ak majú aspoň 17 rokov, ktorí nemohli ukončiť strednú školu 2. cyklu.

b) **Do 1. ročníka PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ktorí majú plnú strednú školu s maturitou.

Vlastnoručne napísanú žiadosť treba zaslať na adr.: Pravosl. bohosl. fakulta, ul. Sládkovičova 23, 080 80 Prešov. Priložte tieto doklady:

1. krstný list, 2. posledné šk. vysvedčenie, 3. lekárske vysvedčenie o zdravotnom stave, 4. životopis v dvoch vyhotoveniach, 5. odporúčanie miestneho duchovného.

Žiadosti sa prijímajú do 30. apríla 1977. Prijímacie pohovory sa budú konať na dekanáte PBF, o čom bude každý uchádzač zvlášť vyrozumený.

Dekanát PBF.

Budúce číslo vyjde 10. mája 1977

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red. prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliánske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/18 z 27. 12. 1972 .
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ SV. CYRILA A METODA

ROČ. XXIII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 4/1977

ZO ZAHRANIČNEJ CIRKEVNEJ TLAČE

● Jeho Svätosť Pimen, *patriarcha moskovský a celej Rusi, zaslal pri príležitosti sviatku bulharskej pravoslávnej cirkvi — 1100 rokov prepodob. Jána Rylského — pozdrav Jeho Svätosti Maximovi, bulharskému patriarchovi.*

● Koncom roka 1976 vyšlo nové vydanie Biblie, *tretie vydanie ruskej pravoslávnej cirkvi, k 100. výročiu prvej ruskej Biblie. Biblia obsahuje i 11 nekanonických kníh Starého zákona.* Hn.

● Srbská cirkev *oznámila, že vo veku takmer 70 rokov zomrel duchovný prot. Branko Lavica, rodák z Prostějova. Študoval v seminári v Sremských Karlovciach a zostal v Boljevci, kde pôsobil 38 rokov. Na pohrebe sa s ním rozlúčil jeho krajan prot. B. A. Císař. Vičnaja pamjať!*

● *JUHOSLÁVIA, Skopje: arcibiskup Dositej bol vyznamenaný za zásluhy o národ zlatou hviezdou. Prezident Tito udelil toto vyznamenanie arcibiskupovi Dositejovi pri príležitosti jeho sedemdesiatych narodenín za jeho zásluhy o macedónsky národ.*

● *PRVÁ CYRILSKÁ TLAČIAREŇ bola založená pred 250 rokmi v Rimniku v Rumunsku (1726—1727). Tlačili tam prvé bohoslužobné knihy donesené na vzor z Ruska. Ináč už v r. 1494 bola podobná tlačiareň cirkevná v monastieri Cetin (Čierna Hora, Juhoslávia). Z jej vydaní sa zachovali niektoré exempláre cirkevných bohoslužobných kníh. V Rimniku vyšiel tiež prvý šlabikár r. 1726 zostavený Teofanom Prokopovičom, ktorý sa používal takmer na všetkých ľudových školách v býv. Rakúsku — Uhorsku tam, kde sa vyučovalo rusky.*

● *SYMPÓZIUM O SV. SÁVOVI. Sv. Sáva bol zakladateľom, učiteľom srbskej cirkvi pred 800 rokmi. Pri príležitosti tohto výročia Srbská akadémia vied v dňoch 15.—17. 12. 1976 usporiadala sympózium o sv. Sávovi v Belehrade. Kult sv. Sávu mal pre národ srbský veľký význam, lebo spájal všetkých, pred 1. svetovou vojnou do rôznych štátov rozdelených, Srbov.*

● *NEDÁVNO DOŠLO K POŽIARU Chilandarského monastiera (bulharského) na Atose. Pred požiarom sa podarilo zachrániť staré cenné ikony a knižnicu.*

● *KOMISIE PRE DIALÓG medzi pravoslávnou a rímskokatolíckou cirkvou začali svoju prácu. Bolo rozhodnuté, aby tieto komisie pracovali v mierovom duchu metódou objasňovania a prípravy tém na ďalšie zasadnutie.*

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI:

Barbora Kažimírská, Sliepkovce, 50 Kčs, rodina Kiškašová, Orechová, okr. Michalovce, 10.—, Peter Macanin, Úbrež, 40.—, rodina Benetinová, Trhovištia, 50.—, rodina Kumičáková, Čabiny, 70.—, Iveta Hricková, Vranov n/T 50.—, Mária Bezeková, Krásny Brod, 50.—, rodina Čižmárová, Horovce, okr. Michalovce, 20.—, Ján Jakab ml. Kysta, okr. Trebišov, 50.—, Andrej Lošak, Jovsa, 100.—, rodina Levkutova, Veľaty, 30.—, pravoslávni veriaci z Kuzmíc 100.—, 16 pravoslávnych rodín z Volice 410.—, Mária Kršňaková, Švermovo, 20.—, Pravoslávny farský úrad Ruské Kčs 200.—, a títo veriaci zo Stropkova: Mária Čonková, 20.—, Anna Čonková, 20.—, Mária Babjaková, 30.—, Mária Polivčaková, 20.—, Milan Bzik, 30.—, Elena Blanárová, 50.—, Anna Beľaková, 30.—, Bohuznámy 20.—, Elena Vachová, 50.—, Terézia Čabalová, 20.—, Mária Semanová, 50.—, Bohuznáma veriaca 100.—. Ďalej: Michal Fečko z Brusnice 40.— Kčs, Pravoslávny farský úrad Oršavka Kčs 50.—, Vasiľ Kosť, Zb. Rokytov, 100.—,Michal Capovčák, Hum. Rokytov, 100.—, a Mária Škovranová 100.—.

Štedrým darcom, ktorých sa tentoraz našlo až toľko, patrí úprimná vďaka a Pán Boh zaplať! Mená ďalších uverejníme v budúcom čísle nášho časopisu.

Veľkonočné posolstvo

POSVÄTNEJ SYNODY PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI V ČESKOSLOVENSKU DUCHOVENSTVU A VERIACIM

Drahí otcovia duchovní, bratia a sestry!

Pri významnom a svätom dni Christovej Paschy vás radostne pozdravujeme. Christos voskrese! Sv. pravoslávna cirkev nám zvestuje: *Je vzkriesenia deň, povzniesme sa slávnosťou*".

Spasiteľ sa vtelil, aby nás naučil pravde a aby pranieroval nespravodlivosť. Za naše hriechy bol ukrižovaný a zmieril ľudské pokolenie s Bohom a daroval nám večný život. „Vydaný je pre naše hriechy a vzkriesený na naše ospravedlnenie" (Rim. 4, 25).

Vzkriesenie Christovo upevňuje našu vieru, ktorú v neporušenej rýdzosti zachovala pravoslávna cirkev: „Kto je teda v Christovi, je nové stvorenie. Staré veci sa pominuli a hľa, nastali nové" (2 Kor. 5, 17). S touto nádejou rozmnožme lásku k ukrižovanému a vzkriesenému Christovi a k našim blížnym, ktorí sú taktiež dietkami nebeského Otca a bratmi v Christu, ktorý nás vykúpil svojou najčistejšou krvou.

Zárukou večného života je účasť na sviatostiach cirkvi založenej Spasiteľom, ktorý povedal: *„Ja som vzkriesenie a život“* (Ján 11, 25). Preto sme pevne presvedčení o nepominuteľnosti pozemského života, v priebehu ktorého smelo sa staráme o svoje mravné zdokonaľovanie, smerujúce k *„novému nebu a k novej zemi“*. Vzkriesenie dáva teda zmysel nášmu životu vo viere, v ktorej prinášame kladné ovocie pre osobnú spásu a spoločné blaho, čo nás učí vzkriesenie Christovo, ktorého máme nasledovať v Jeho službe.

Pravoslávna cirkev pokračuje v diele spásy a spolupracuje na zdokonaľovaní sveta. Podľa vzoru Isusa Christa koná svoje poslanie lásky k človeku. Konkrétna kresťanská úloha — to je zápas o pokoj, bezpečnosť a spravodlivosť na zemi, čo značí obnovovanie a upevňovanie životných podmienok. Medzi ne patrí naše vlastenecké úsilie o rozkvet milovanej vlasti, o jej česť a dobré meno. Vzkriesený Christos tak apoštolom, ako aj celému ľudstvu poskytol útechu vytúženého mieru a pokoja, po ktorom ľudstvo túži. Pre tento cieľ treba pôsobiť k upevneniu uvoľnenia napätia a k odstráneniu zbrojenia.

Blahoželáme vám pri príležitosti sviatkov Paschy. Nech vzkriesený Isus Christos všetkým žehná v ich kladnej ľudskej a cirkevnej činnosti a podľa svojho sľubu s nami neustále prebýva svojou milosťou a pokojom: *„Ja som s vami po všetky dni, až do konca sveta“* (Mat. 28, 20).

VOISTINU VOSKRESE!

† Dorotej,
metropolita pražský
a celého Československa

† Nikolaj,
biskup prešovský —
námestník metropolitu

† Cyril,
biskup michalovský

Praha, Pascha Christova 1977.

„Ja som vzkriesenie a život“ (Ján 11, 25)

Isus Christos, náš Spasiteľ, prišiel na zem, stal sa človekom, prijal na seba hriechy všetkých ľudí, učil človeka pravde, poukázal na nepravdu a vytrpel na kríži ťažké utrpenie. Zomrel a zmieril ľudské pokolenie s Bohom. Tretieho dňa, podľa Písiem, vstal z mŕtvych a daroval nám život večný.

Čo máme robiť v období, keď náš Pán pre nás toľko trpí? Máme Ho sledovať v duchu s vierou, nádejou a láskou, máme sa stať účastnými na Jeho vzkriesení, tej najvyššej duchovnej sláve. Vzkriesením je potvrdená a povýšená naša viera. V týchto svetlých a radostných dňoch sme prežiarení pevnou vierou v Isusa Christa, ktorý vstal z mŕtvych a nás vzkriesil tiež. Jeho slávne zmŕtvychvstanie je najvyššou oslavou nádeje nášho vlastného vzkriesenia, pre život večný, ktorý si môžeme zaslúžiť našou vierou, modlitbou a účasťou na živote sv. pravoslávnej cirkvi prostredníctvom sviatostí.

Nádej na nesmrteľnosť ducha človeka, hoci slabá, jestvovala medzi ľuďmi oddávna. Vzkriesenie Isusa Christa potvrdilo túto nádej, rozšírilo jej oblasť a ukázalo, že nielen duch človeka nezomiera, ale i telo sa stane po skončení životnej púte nesmrteľným — že nastal čas, keď *„porušiteľné telo musí obliecť neporušiteľnosť“* a *„pohltená bude smrť vo víťazstve“* (1 Kor. 15, 53, 54). Podľa apoštola Pavla nastane čas, keď Christos *„pretvorí naše ponížené telo, aby bolo podobné Jeho oslávenému telu“* (Fil. 3, 21).

Celá naša viera v jediného a pravého Boha, celé kresťanské učenie a celý náš život pozemský i budúci nebeský sú založené na vzkriesení Bohočloveka. Jeho vzkriesenie svedčí o tom, že pozemský život náš je konečný; preto sa musíme snažiť o dokonalosť pre život večný v sláve Božej. Christos vstal z mŕtvych, môžeme sa presvedčiť o pravdivosti kresťanského učenia o svete nadprirodzenom, duchovnom a o tom, že my, kresťania, sme povolaní na zdokonaľovanie sa v dobrých skutkoch a na žatvu plodov dobrých kresťanského života už tu na zemi pre vlastnú spásu i pre obecné blaho na zemi.

Spravodlivý Boh ukázal na Christovom vzkriesení, že oslávi tých, ktorí Ho milujú a slúžia blížnym. Veď čo iného ako služba blížnym bol celý Christov život? Spolu s Christom vstáva z mŕtvych ten kresťan, ktorý sa chce podať na Christa v Jeho službe ľuďom.

V týchto radostných paschálnych dňoch prosme vzkrieseného Isusa Christa, aby nám daroval dobrý život podľa Jeho prikázaní,

aby sme mohli byť vernými Jeho dietkami. Vzkriesený Christos nám zanechal svoj pokoj a my, pravoslávni kresťania, vynaložíme všetky svoje sily v našej posvätnej povinnosti šírenia mieru na zemi, mieru spravodlivého a úplného, pre blaho všetkých národov.

† Cyril,
biskup michalovský

Víťazstvo nad smrťou

To sú slová Spasiteľa nášho Isusa Christa, ktorými v čase svojho pozemského života poučoval a duchovne posilňoval svojich učeníkov a skrze nich aj všetkých nás veriacich, že smrť je bezmocná pre toho, kto v Neho verí a prijíma Jeho spasiteľné učenie. *„Ak teda ústami vyznávaš Pána Isusa a veríš v srdci, že ho Boh vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený. Lebo srdcom veríme, aby sme boli ospravedlnení, a ústami vyznávame, aby sme boli spasení“* (Rim 10, 9—10), hovorí sv. apoštol Pavel. A toto učenie, túto veľkú pravdu našej viery Isus Christos potvrdil sám na sebe tým, že vstal z mŕtvych. Aby táto udalosť nezaskočila apoštolov a všetkých tých, ktorí v Neho verili, vzkriesil preto skôr niekoľko osôb. Najväčší dojem na ľudí urobilo vzkriesenie Lazárovo.

U Isusa Christa slová a činy sú totožné, jedno od druhého nie je možné oddeliť. To, čo hovoril slovami, to aj skutkami potvrdil. A tento fakt sa nám najvýraznejšie javí práve v Jeho učení o večnom živote a vzkriesení. Jeho ubezpečenie, že smrť ako taká bola raz a navždy premožená, našlo svoje potvrdenie v Jeho vlastnom vzkriesení. Tým aj veriacim v Neho je daná možnosť dosiahnuť život večný, t. j. vymaniť sa z moci smrti a zbaviť sa aj pocitu strachu z nej. Preto zvesť o vzkriesení je vlastne základom kresťanského náboženstva, základom náboženského života, prameňom trvalej duchovnej radosti a nádeje, základom náboženského svetonázoru pravoslávneho človeka. A to je súčasne dôvod, prečo naša cirkev s takou veľkou radosťou a takými krásnymi duchovnými piesňami slávi deň Christovho vzkriesenia.

Christovo vzkriesenie nie je len víťazstvom nad smrťou, ale je to súčasne víťazstvo nad strachom zo smrti. Oslobodiť človeka od tohto strachu mohol iba Bohočlovek Isus Christos. Preto Jeho slová: *„Nech sa nezarmucuje a nestrachuje srdce vaše“* (Jn 14, 27) majú žiť v duši každého veriaceho človeka a majú byť prameňom našich duchovných snáh a našej neochvejnej nádeje na život večný, ktorý sa stal pre každého opravdu veriaceho skutočnosťou. Podstatu tohto životodarného tajomstva vyslovil sv. apoštol Pavel v liste efezským kresťanom slovami: *„Boh, bohatý na zmilovanie, vo svojej veľkej láske, ktorou si nás zamiloval, oživil nás s Christom, lebo sme boli mŕtvi svojimi priestupkami. Jeho milosťou ste teda spasení v Christu Isusovi, s ním nás vzkriesil a udelil nám sídlo v nebesiach, aby sa v budúcich vekoch ukázalo nesmierne bohatstvo jeho milosti a jeho dobrotivosti k nám...“* (2, 4—6). Z týchto slov sa nám stáva pochopiteľnou i víťazná pieseň cirkvi: *„Christos voskrese iz mertvych, smertiju smerť poprav, i suščim vo hrobich život darovav“.*

Zvesť o Christovom vzkriesení sa stala základom apoštolskej kázne, a to hneď od počiatku apoštolskej činnosti. Svedčí nám o tom kniha Skutkov apoštolských, kde je podchytená jedna z prvých apoštolských rečí, v ktorej sa hovorí: *„Nech teda dobre vie celý izraelský dom, že Boh i Pánom i Mesiášom urobil toho Isusa, ktorého vy ste ukrižovali“. „Ale Boh ho vzkriesil z mŕtvych, čoho sme svedkami“* (2, 36 a 3, 15). Bez tejto pravdy kresťanstvo by bolo nemožné a nepretrvalo by do dnešných dní. Preto ap. Pavel napísal: *„Ak Christos nevstal, tak je márne naše kázanie, márna je aj vaša viera... Ale Christos, prvotina zosnulých, naozaj vstal z mŕtvych“*, preto *„všetci ožijú v Christovi. Pravda, každý po poriadku: najprv Christos, a pri jeho príchode tí, čo sú Christovi“ (1 Kor 15, 14, 20, 22—23).*

V liste rímskym kresťanom ten istý apoštol objasňuje, ako sa uskutočnilo Christovo vzkriesenie a ako sa my stávame účastníkmi tohto vzkriesenia a života večného: *„Či neviete, že všetci, čo sme boli pokrstení v Christu Isusovi, v jeho smrť sme boli pokrstení? Krstom sme boli totiž spolu s ním pochovaní v jeho smrť, aby tak, ako bol Christos vzkriesený slávou Otcovou, aj my sme kráčali v novosti života“* (Rim 6, 4). Christos bol teda vzkriesený ako človek, lebo ako človek vzal na seba utrpenie za naše hriechy a za naše previnenia. Christos teda bol *„ukrižovaný ako slabý, ale žije z moci Božej. Aj my sme slabí v ňom, ale budeme z moci Božej žiť s ním...“* (2 Kor 13, 4). V Jeho vzkriesení sa teda prejavila všemohúca a nepremožiteľná moc Božia, preto apoštol tento prejav všemohúcnosti v Christovom vzkriesení nazýva slávou Otcovou: *„Túto účinne prejavil v Christovi, keď ho vzkriesil z mŕtvych a v nebesiach si ho posadil po pravici, vysoko nad všetko knieżatstvo, mocnosť, moc a panstvo a nad každé meno... Všetko mu podrobil pod nohy a urobil ho nad všetkým hlavou cirkvi“* (Ef 1, 20—22), do ktorej skrze vieru a milosť Ducha svätého patríme aj my. I keď u Boha nieto pravej a ľavej strany, apoštol použil toto obrazné vyjadrenie preto, že mal tu na mysli práve Christovo človečenstvo. „Pravá strana“ znamená česť a blaženosť, preto aj na poslednom súde spravodliví budú stáť na pravej strane, t. j. na strane Christovej ako spasení. Otec dal svojmu Synovi do moci všetko stvorenie na nebi i na zemi, On je jeho Stvoriteľom i Spasiteľom, preto len prostredníctvom Neho môžeme mať podiel na tejto sláve a blaženosti, iba prostredníctvom Neho máme prístup k Otcovi a dostávame možnosť brať účasť na živote Božom (2 Pt 1, 4).

A v duchu tejto radostnej zvesti o vzkriesení žije i cirkev Božia na zemi až do dnešných dní. Ňou žili prví kresťania, mučeníci, askéti, mystici, svätí

otcovia a všetok veriaci ľud cirkvi. A tá istá radosť zo vzkriesenia Christovho, tá istá nádej a viera sa zračí i z mnohých duchovných piesní našej cirkvi, v ktorých je zachovaná nepretržitá duchovná tradícia a zbožnosť, pôvodný duch kresťanskej zbožnosti — etos pravoslávia. *„Nebesa ubo dostojno da veseľjatsja, zemľja že da radujetsja, da prazdnujet že mir, vidimyj že ves i nevidimyj: Christos bo vosta, veselije vičnoje... Nyni vsja ispolnišasja svita, nebo že i zemľja i preispodňjaja: da prazdnujet ubo vsja tvarj vosstanije Christovo, v nemže utverždajemsja... Smerti prazdnujem umerščvlenije, adovo razrušenije, inoho žitija vičnoho načalo"*. Zachovajme si túto radosť i do budúcnosti, aby náš život na tejto zemi prešiel vo všetkej zbožnosti a morálnej čistote.

Christos voskrese! Voistinu voskrese! *P. S.*

„Vy sa nebojte, lebo viem, že hľadáte Isusa, toho ukrižovaného! Niet Ho tu, lebo vstal, ako bol povedal; poďte, viďte miesto, kde ležal..., povedzte Jeho učeníkom, že vstal z mŕtvych..." (Mat. 28, 5—7).

„Buďte pozdravené!" (Mat. 28, 9)

(NA NEDEĽU ŽIEN MYRONOSÍC)

Aká to bola radosť pre ženy myronosice! Taká, ako pre všetky pravoslávne ženy. Mária Magdaléna a druhé ženy myronosice ako prvé zo všetkých veriacich uvideli vzkrieseného Christa a počuli Jeho božský hlas: „Nebojte sa! Choďte, zvestujte to mojim bratom, aby šli do Galiley; tam ma uvidia" (Mat. 28, 10).

Všade, kde neskôr bolo hlásané evanjelium, sa dostala správa o ženách, ktoré celý svoj život zostali verné Isusu Christu ako svojmu božskému Učiteľovi. Milovali Ho, chodili za Ním, počúvali Jeho slová a pomáhali Mu vo všetkých veciach. Zastavili sa i pod krížom a nezanechali Christa ani vtedy, keď zo strachu pred židmi utiekli všetci apoštoli. Boli i pri pohrebe. Zavčas ráno na svitaní nedele prišli k hrobu, aby pomazali Christovo telo drahocenným myrom. Vtedy uvideli anjela: „Hľadáte Isusa, toho ukrižovaného! Niet Ho tu, lebo vstal, ako bol povedal" (Mat. 28, 5). Akú radosť mali ženy — myronosice! Spravodlivosť Božia ich odmenila a stali sa hodnými zvestovať Vzkriesenie učeníkom a cez nich celému svetu.

Existuje tradícia, že Christos po svojom zmŕtvychvstaní sa ako prvej zjavil svojej Prečistej Matke. Naozaj, koho bolo treba skôr potešiť ako Matku? Jestvujú o tom i bohoslužobné piesne, ako napr.: „Anhel vopijaše Blahodatnej, čistaja Divo, radujsja i paki reku radujsja, Tvoj Syn voskrese tridneven ot hroba..." (na Paschu 9. pieseň kánona na utierni).

Pramatka Eva upadla do hriechu ako prvá. Vzkriesený Christos ulahčil ženám ich ťažkú vinu a daroval im veľkú Božiu milosť v osobách žien myronosíc a po nich všetkých kresťankám.

Christos s nami teraz nežije na zemi viditeľne. Máme tu však sv. chrámy, kde sa s úctou môžeme klaňať i ženám myronosiciam. Veľká láska týchto žien k vzkriesenému Spasiteľovi nech nám je príkladom pre celý náš život.

Prot. V. Mandzjuk

Keď sa pominula sobota, Mária Magdaléna, Mária Jakubova a Salome nakúpili voňavých vecí, aby šli a pomazali Ho. A v prvý deň týždňa veľmi včasráno prišli k hrobu, keď už slnko vyšlo, a hovorili si: „Kto nám odvalí kameň od otvoru hrobu?" (Mar. 16, 1—3).

Svätý chrám — dom modlitby

Základné pojmy o sv. chráme sme si vysvetlili v minulom čísle nášho časopisu. *Povedzme si niečo z dávnejšej histórie sv. chrámu.*

Už v Starom zákone bol chrám pre židov útočišťom. Kráľ Šalamún dal vybudovať jeruzalemský chrám s úmyslom, aby to bol chrám veľký, monumentálny a krásny, aby pohania videli silu tých, ktorí veria v jediného Boha. *Jeruzalemský chrám sa tak stal centrom všetkých Izraelitov, centrom prejavu ich dôvery v Boha,* centrom ich kultúry, ale tiež miestom ich náreku a plaču.

Naše sv. chrámy sú pre nás tiež miestom, *kde sa cítime Bohu najbližšie prostredníctvom sv. bohoslužieb, modlitieb, ale v prvom rade preto, že v našom chráme je náš Spasiteľ* vo sv. eucharistii na prestole. My pravoslávni veriaci sami sme domom modlitby, chrámom, podľa žalmistu Dávida: *„Ale ja do Teba nádej skladám, Hospodine, povedal som, Boh môj si Ty..." „Lebo skala moja a hrad môj Ty si..."* (31, 15).

Mali by sme naše modlitby usmerniť tak, aby sme v sv. chráme mohli preliať aj naše slzy, slzy pokánia, aby sme z chrámu vychádzali plní sily do dennej práce, aby sme sa v chráme naučili milovať našu vlasť tak, ako ju milovali naši dávni predkovia a tak, ako svoju vlasť milujú pravoslávni kresťania — Srbi, Rusi, Bulhari, Gréci...

Niekedy bývali pri chrámoch aj strediská sociálnych služieb pre človeka, na pomoc chudobných, na starostlivosť o chrám, na podporu pracovníkov pri chráme a iné cirkevné potreby. Naša pravoslávna cirkev je pokračovateľkou našich predkov. Naše ústredie preto zriaďuje finančné fondy na rôzne účely, ktoré majú slúžiť potrebám našej cirkvi. Túto službu pre našu cirkev vykonávajú naši pravoslávni veriaci združení do jednotlivých farností. Slová sv. evanjelistu Lukáša (2, 24) *„...aby dali obeť, ako povedané je v zákone Pánovom, dve hrdličky alebo dva holuby"* si pravoslávni veriaci berú k srdcu, majú ich ako príklad a podnet, aby každá farnosť mohla svojou almužnou pomôcť ústrediu našej cirkvi, ktoré za nás robí všetko, čo je potrebné pre náš rozvoj i pre zabezpečenie mieru na celom svete. Teda každá zbierka, ktorá je v chráme vyhlásená, splní svoj účel z každej stránky. Pomáhať blížnemu znamená preukazovať mu lásku. To možno aplikovať na medziľudské vzťahy na pracovisku, ale tiež na kladný postoj veriaceho k svojej farnosti.

Pravoslávna cirkev od svojho založenia Isusom Christom, ktorý je jej Hlavou, sa stará o spásu svojich veriacich, učí ich ako sa zbaviť hriechov a ako konať dobro cez *„lásku, ktorá nikdy nenalieha"* (1 Kor. 13, 8) a ktorá je trpezlivá. Nebude od veci spomenúť aj slová sv. apoštola Pavla ku Korinťanom: *„Všetko slušne a podľa poriadku nech sa robí". — „Striebro ani zlato nemám, ale čo mám, to dám Tebe"* (Skut. 3, 6); *„A bude vám odplata mnohá..., lebo On je dobrotivý aj k nevďačným a zlým"* (Luk. 6, 35).

Buďme teda dobrodincami, nie pokrytcami, aby sme neboli postihnutí tak, ako to spomína prorok Izaiáš v 66. kap.: *„že za pokrytectvo národa chrám bol zničený"* (rozumej jeruzalemský chrám).

Nech bude náš chrám domom svätosti a okrasy našej duše, domom, kam nás vodili naši otcovia, kde nás učili chváliť Boha, chrám nech bude naším útočišťom. Podľa toho, čo činíme a ako nás poznajú, všetci budú vidieť, že sme naozaj dietkami Pána, dobrými veriacimi našej sv. pravoslávnej cirkvi.

Hn.

Vzkriesenie Isusa Christa — hybná sila kresťanského života

Ozajstný pravoslávny veriaci si nepripomína slávne Christovo vzkriesenie len raz v roku. Pred naším duchovným zrakom máme Jeho spasiteľné strasti a Jeho nekonečnú lásku potvrdenú na Golgote, *preto neustále vidíme i Jeho víťazstvo nad hriechom, nad smrťou.* Je to udalosť nezvyčajná, nám drahá a radostná, denne s ňou musíme vykročiť do práce a denne nás musí ukladať k spokojnému spánku. Je našou nádejou do nového, večného života, hybnou silou do života každodenného v duchu Jeho evanjelia.

Svätý apoštol Pavel píše o význame víťazstva Isusa Christa nad smrťou v epištole ku Korintským: *„Pripomínam vám, bratia, evanjelium, ktoré som vám zvestoval, ktoré ste aj prijali, aj zotrvávate v ňom, i spasenia dochádzate z neho, keď ho zachovávate tak, ako som vám ho zvestoval, teda ste nadarmo uverili. Odovzdal som vám totiž predovšetkým, čo som aj sám prijal, že Christos umrel pre naše hriechy podľa Písem a bol pochovaný a v tretí deň vstal podľa Písem, i ukázal sa Petrovi, potom dvanástim, potom zjavil sa naraz viac ako päťsto bratom, z ktorých väčšina žije až dosiaľ, niektorí však umreli. Potom ukázal sa Jakubovi, potom všetkým apoštolom a zo všetkých poslednému — ako nedochodčaťu — ukázal sa aj mne. Veď ja som najmenší z apoštolov, ani nie hoden menovať sa apoštolom, pretože som prenasledoval cirkev Božiu. Ale z milosti Božej som, čo som, a Jeho milosť nebola pri mne daromná. Veď viac som sa napracoval ako oni všetci, ale nie ja, lež milosť Božia, ktorá je so mnou. Preto či som to ja, či oni: tak kážeme a tak ste uverili. Keď teda kážeme o Christu, že vstal z mŕtvych, ako to, že niektorí z vás hovoria: Nieto zmŕtvychvstania? Veď ak nieto zmŕtvychvstania, ani Christos nevstal. A ak Christos nevstal, tak je prázdne naše kázanie, prázdna je aj vaša viera. Ale tak potom stojíme tu aj ako falošní svedkovia Boží, lebo sme svedčili proti Bohu, že vzkriesil Christa, ktorého nevzkriesil, ak totiž mŕtvi nevstávajú. Lebo ak mŕtvi nevstávajú, ani Christos nevstal; ale ak Christos nevstal, daromná je vaša viera, ešte ste vždy v hriechoch. A vtedy zahynuli aj tí, čo umreli v Christu. Ale ak jedine v tomto živote máme nádej na Christa, tak sme najúbohejší zo všetkých ľudí. Ale Christos vstal z mŕtvych, prvotina z umretých. Lebo ako smrť skrze*

človeka, tak skrze človeka aj zmŕtvychvstanie; ako totiž všetci umierajú v Adamovi, tak všetci aj ožijú v Christu. Pravda, každý, keď príde rad na neho; ako prvotina Christos, potom pri Jeho príchode tí, čo sú Christovi... Ak mŕtvi vôbec nevstávajú, načo sa dajú pokrstiť miesto nich? Prečo sa aj my vystavujeme stálemu nebezpečenstvu? Každý deň umieram, ako že ste vy, bratia, moja chvála v Christu Isusovi, našom Pánovi. Že som sa v Efeze boril so šelmami ako ostatní ľudia, čo mi to osoží? Ak mŕtvi nevstávajú, tak potom jedzme a pime, lebo zajtra umrieme. Nedajte sa klamať!... A tak, bratia moji milovaní, buďte pevní, neklátiví, rozhojňujte sa stále v diele Pánovom, vediac, že vaša námaha nie je marná v Pánu" (1 Kor. 1—58).

Nik nepochybuje o tom, že každý pravoslávny kresťan prijal blahú zvesť o vzkriesení Isusa Christa s radosťou a Jeho náuku tiež. Našou povinnosťou je nielen veriť v Jeho vzkriesenie a v Jeho evanjelium, ale hlavnou našou povinnosťou je uvádzať Jeho evanjelium do každodenného života, žiť podľa neho a urobiť všetko, aby na zemi zavládol ozajstný pokoj Christov, radosť a láska. Lebo ako hovorí sv. Marek, naša viera nestojí iba na tom, že sme sa v Christu pokrstili, ale aby sme Jeho prikázania dodržiavali.

Podľa Písma sv. zostavil L. Fedor, duchovný

ZO SLOV SV. OTCOV CIRKVI

Keď ukážeme hriešnikovi prstom na cestu k spáse, je to pre nás zadosťučinenie. Ale ak týmto prstom ukážeme človeku na zlú cestu, pomôžeme mu k hriechu, preto nech nám radšej prst bude odťatý.

*

Vlastný príklad a jeho dôslednosť, to je najväčšia škola. Neukáznený človek je len preto taký, lebo sa nechce dať poučiť. V tom je potom jeho tragédia.

*

Opakovaný hriech sa stáva návykom a proti návyku, ako vieme, je najťažšie bojovať.

Svätý MAKARIOS — arcibiskup korintský (1731—1805) je autorom knihy „O častom prijímaní prečistých Christových tajín". — Jeho pamiatku oslavujeme 17. apríla podľa starého pravoslávneho kalendára svätých otcov.

Ikona je dielom jeromonachov Chrysanta a Maxima na Svätej hore Atos (vydaná v Ženeve r. 1970).

Za mier

SVETOVÉ FÓRUM MIEROVÝCH SÍL, KTORÉ SA KONALO V DŇOCH 14.—16. JÁNUÁRA T. R. V MOSKVE, PRIJALO KOMUNIKÉ, Z KTORÉHO VYBERÁME:

Prítomní delegáti posúdili aktuálne, životne dôležité otázky upevnenia, prehĺbenia a konsolidácie v uvoľnení medzinárodného napätia a prekonania prekážok na ceste uvoľnenia vo svetovom meradle. Vysoká úroveň predstaviteľov vplyvných politických strán z veľkého počtu štátov a medzinárodných regionálnych a národných organizácií dodala fóru zvláštny význam. Fórum sa skladalo zo širokého spektra politických strán a organizácií, predstaviteľov spoločenských organizácií, ktorí sa zišli k dialógu a výmene názorov o najdôležitejších životných otázkach súčasnosti. Hlavná pozornosť sa sústredila na novú úlohu svetovej verejnej mienky o problémoch spolupráce mierumilovných síl. Účastníci vidia v odzbrojení cestu k pevnému a spravodlivému mieru na celom svete. Ľudstvo nemá na výber — hovorí sa v komuniké — odzbrojenie nemá alternatívu. Mierová koexistencia je jediný rozumný a prijateľný základ vo vzájomných vzťahoch medzi štátmi, najmä v našej atómovej dobe. Preteky v zbrojení prekážajú procesu uvoľňovania a hrozia, že tento proces oslabia až zastavia. Preto treba rozhodne vystupovať proti všetkým koncepciám osudovej nevyhnutnosti pretekov vo zbrojení, „rozkvetu cez zbrojenie", proti psychologickej inercii — že na bezpečnosť života na hromadách zbraní si možno zvyknúť. Treba teraz — kým nie je neskoro — dosiahnuť zastavenie pretekov v zbrojení, ktoré neustále vyvoláva výbušnú situáciu. Ďalej sa v komuniké hovorí:

Proces odzbrojenia, jeho rozvoj a stabilizácia, vyvolá nové priaznivé podmienky pre sociálny pokrok a plné zabezpečenie ekonomických, sociálnych, občianskych, politických a kultúrnych slobôd a ľudských práv a prispeje k likvidácii všetkých foriem dsikriminácie rasovej, národnostnej, jazykovej, náboženskej a inej. Boj za mier a boj za vyriešenie týchto aktuálnych problémov sú tesne spojené. Cesta odzbrojenia — to je hlavná cesta mieru a pokroku našich dní. Taká cesta nevzniká sama od seba, automaticky, ale potrebuje premyslené a dôsledné činy, smelé a premyslené rozhodnutia, realistickú a konštruktívnu iniciatívu. Oduševňujúcim príkladom takých úspešných a perspektívnych činností na vládnej úrovni bola Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe, rad dvojstranných rokovaní, tiež veľkým vkladom bola 5. konferencia neangažovaných krajín v Kolombe.

Účastníci fóra v Moskve posúdili rôzne návrhy, týkajúce sa ďalšieho rozvoja dialógu a spolupráce. Fórum sa obrátilo na politické strany, organizácie a hnutia — na všetky mierumilovné sily — s výzvou dosiahnuť zastavenie pretekov v zbrojení, zahatať cestu vojne a spolupracovať pri riešení úlohy prvoradej dôležitosti — dať odzbrojeniu neodvratný charakter.

Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali; ako som vás ja miloval, aby ste sa milovali aj vy. Potom poznajú všetci, že ste moji učeníci, keď sa budete milovať vospolok (Jn 13, 34—35).

Predpoklady teologického dialógu medzi pravoslávnou a rímskokatolíckou cirkvou

Mnoho rozruchu, najmä na Západe, urobilo *„ekumenické gesto"* Pavla VI. z konca roku 1975, keď tento pápež počas návštevy carihradskej delegácie vo Vatikáne pokľakol pred jej vedúcim, metropolitom Melitonom, objal jeho nohy a pobozkal ich (pozri Katolícke noviny zo dňa 18. I. 1976). Avšak po určitom čase sám metropolita Meliton komentoval toto gesto ako vypočítavé a dnes sa o ňom už takmer nehovorí.

Odhliadnuc od všetkého tohto spomínané výroky pápeža a ekumenické gestá majú aj svoju pozitívnu stránku a stávajú sa v istom zmysle predpokladom pre teologický dialóg medzi východnou — pravoslávnou, a západnou — rímskokatolíckou cirkvou.

A teraz prejdeme k základným zásadám dekrétu O ekumenizme, najmä k tým jeho častiam, ktoré hovoria o postoji k našej cirkvi:

Dekrét zdôrazňuje fakt rozdelenia a potrebu zjednotenia kresťanstva, ktoré zodpovedá vôli Isusa Christa. Snaha o jednotu je predovšetkým výsledkom pôsobenia Ducha svätého, ktorý podľa slov dekrétu pôsobí aj na oddelených bratov. Ekumenické hnutie sa uznáva za celosvetové (b. 1.).

Ďalej sa hovorí o spasiteľnom diele Božom, o tom, že základom cirkvi je Isus Christos a viditeľným znakom jednoty Eucharistia. Za najvyššieho pastiera cirkvi na zemi dekrét považuje pápeža (b. 2). Katolícka cirkev sa tu považuje za jedinú správnu cirkev, v ktorej prebýva plnosť milostivých darov. Ostatní kresťania sú s katolíckou cirkvou iba v „čiastočnej jednote". „Dokonalá plnosť prostriedkov spásy dá sa totiž dosiahnuť jedine pomocou katolíckej cirkvi Kristovej" (b. 3). Ekumenické hnutie v katolíckej cirkvi má za úlohu urobiť všetko, aby sa „všetci kresťania mohli postupne zísť na spoločnom slávení Eucharistie v jednej jedinej cirkvi, ktorou podľa ich viery je „cirkev katolícka". Preto katolícki veriaci majú urobiť všetko pre dosiahnutie tohto cieľa, majú sa modliť za obrátenie nekatolíkov, majú si vážiť duchovné hodnoty oddelených bratov a pripúšťa sa aj teologická pluralita v chápaní niektorých organizačných, bohoslužbných i teologických prvkov (b. 4). Za týmto účelom sa majú robiť rôzne reformy, aby došlo k celkovej duchovnej obnove cirkvi, čo by napomáhalo zjednoteniu. V niektorých prípadoch je možné spolu sa modliť s oddelenými bratmi, ale tzv. communicatio in sacris, t. j. účasť na svätých veciach nemá sa pokladať za prostriedok obnovy jednoty kresťanov (b. 5—8). Treba študovať ducha oddelených bratov a ich teológiu (b. 10), treba sa varovať falošného ireneizmu (b. 11), spolupracovať v oblasti sociálnej činnosti, lebo toto všetko napomáha vzájomnému poznávaniu sa (b. 12.)

V ďalších bodoch, najmä od bodu 14 sa hovorí o vzťahu k východným cirkvám, najmä pravoslávnej cirkvi, čo má ekumenický význam predovšetkým pre katolíkov. Tu sa hovorí:

Východné a západné cirkvi išli mnoho stáročí svojou vlastnou cestou, avšak bolo tu zachované spoločenstvo viery. Na Východe osobitnej úcte sa tešia tzv. patriarchálne cirkvi, avšak základným princípom spolunažívania miestnych cirkví je ich sesterský vzťah a jednota viery a lásky. Ďalej sa priamo hovorí: *„Priam tak netreba zabúdať, že východné cirkvi vlastnia odprvoti poklad, z ktorého západná cirkev nemálo prevzala, čo sa týka liturgie, duchovných tradícií a právneho poriadku... Základné články kresťanskej viery o Trojici a Slove Božom, ktoré sa stalo človekom z Márie Panny, boli definované na všeobecných konciloch, ktoré sa konali na Východe. Za zachovanie tejto viery tie cirkvi mnoho trpeli a trpia“ (b. 14)*. Príčiny rozkolov dekrét vidí v odlišnosti vývoja, v rozdielnosti charakterov a životných podmienok. S týmto argumentom nemôžeme nijako súhlasiť, lebo cirkev sa mala rozširovať medzi všetky národy zeme a mala ostať jednotnou.

„Taktiež je všeobecne známe, s akou láskou slávia východní kresťania Liturgiu, najmä eucharistickú službu, zdroj života pre cirkev a záruku budúcej slávy: jej prostredníctvom veriaci, zjednotení s biskupom, majú prístup k Bohu Otcovi skrze Syna, vtelené Slovo..., a zostúpením Ducha Svätého dosahujú spoločenstvo s najsvätejšou Trojicou, stávajúc sa „účastnými na Božej prirodzenosti“ (2 Pt 1, 4). A tak slávením Pánovej Eucharistie v týchto jednotlivých cirkvách buduje sa a vzrastá cirkev Božia...“ Ináč povedané, v našej pravoslávnej cirkvi vďaka pravdivej Eucharistii a prítomnosti Ducha svätého sa dokonáva dielo spásy v plnej miere, keďže môžeme dosiahnuť plnú jednotu s Bohom — mať *„účasť na Božej prirodzenosti“*, mať život večný. My sa však pýtame: čo nám teda ešte chýba, o akej to „plnšej plnosti“ hovorí spomínaný dekrét na svojom začiatku? Za takéto otvorené vyznanie milostiplnosti našej cirkvi ďakujeme, je to vlastne naše vlastné vedomie, lebo my o svojej pravoslávnej cirkvi zmýšľame práve tak, a to i bez tohto ubezpečenia. Avšak ceníme si tieto slová ako ekumenické, i keď tomuto ekumenizmu v celom ešte mnoho chýba, aby sa mohlo dôjsť k skutočnej jednote medzi našimi cirkvami.

Práve tak je závažný nasledujúci výrok tohto dekrétu: *„Keďže tieto cirkvi, hoci oddelené, majú pravé sviatosti, a najmä — mocou apoštolského následníctva — kňazstvo a Eucharistiu..., istá spoločná účasť na svätých veciach je pri vhodných príležitostiach a so schválením cirkevnej vrchnosti nielen možná, ale sa aj odporúča“*. Ďalej sa hovorí o duchovnej pluralite, o práve na túto pluralitu, o vzájomnom obohacovaní sa a pod.

Avšak po týchto slovách uznania nasleduje výrok, ktorý je vlastne kľúčom k pochopeniu ducha dekrétu O ekumenizme západnej cirkvi, ako tento bol stanovený na II. vatikánskom koncile a ducha ekumenickej činnosti a snáh tejto cirkvi. Tento výrok znie: „Tento svätý cirkevný snem vzdáva vďaku Bohu, že mnohí východní synovia katolíckej cirkvi (t. j. uniati, pozn. autora), ktorí toto dedičstvo strážia a chcú ho rýdzejšie a plnšie uplatniť v živote, už žijú v plnom spoločenstve s bratmi, ktorí sa pridržiavajú západnej tradície, a vyhlasuje, že všetko toto duchovné, liturgické, zvykové a teologické dedičstvo patrí vo svojich rozličných podaniach k plnej katolíckosti a apoštolskosti cirkvi“. A v poslednom bode sa hovorí, že je treba urobiť všetko, aby táto jednta bola dosiahnutá.

Čo my pravoslávni máme na toto veštko povedať? Pri všetkej úcte k západným bratom a pri zachovávaní bratskej ekumenickej lásky musíme povedať, že tento dekrét je *dvojzmyselný a veľmi raní dušu východného človeka*, berie mu chuť na ekumenickú prácu s katolíckou cirkvou. Je to vlastne dôvod, pre ktorý pravoslávna cirkev, najmä v Grécku, nechcela dlho ani len počuť o dialógu s katolíckou cirkvou. Z jednej strany máme všetko, z druhej strany všetko naše duchovné dedičstvo patrí do katolíckej cirkvi, lebo iba v nej nadobúda svoju cenu a zmysel, iba v nej môže byť „rýdzejšie a plnšie uplatnené“, preto vraj máme nasledovať tých veriacich, ktorí už vstúpili do jednoty, plnej jednoty s katolíckou cirkvou a odniesť tam všetko dedičstvo Východu. Ináč vychádza tak, aby sme my neprávom užívali toto duchovné dedičstvo stáročí. Tento dekrét nám teda predkladá v inej forme *starú vec — unionizmus*, čo potvrdzuje aj dnešná situácia u nás i vo svete. V takomto prípade nám zostáva len jedno: tak ako pri pozvaní na koncil, účasti na jeho rokovaniach, ako by to bol všeobecný snem celej cirkvi, povedať jednoznačne — *non possumus, nemôžeme!*

V duchu takéhoto ekumenizmu sa píšu mnohé štúdie a články, kde nám autori týchto článkov neraz priam urážlivo kladú za vzor sv. ap. Pavla, ktorý neváhal nechať židovstvo a prijal kresťanstvo, hoci to s ním bolo celkom ináč, alebo kardinála Newmana, ktorý prestúpil na katolicizmus z anglikánskej cirkvi (ako napr. generál jezuitov o. Pedro Arrupe) vyhlásili, že katolícka cirkev po II. vatikánskom koncile je taká mocná a tak dobre organizovaná, že vlastne už ekumenizmus ani nepotrebuje a kto sa chce zjednotiť, môže, ale iba prestupom ku katolíckej cirkvi. Tento postoj podporila v mnohom aj katolícka tlač. Snáď tieto skutočnosti viedli k tomu, že katolícka cirkev upustila i od vstupu do Svetovej rady cirkví.

Za takejto situácie mali by sme sa vzdať akejkoľvek nádeje na zjednotenie. Avšak dielo jednoty cirkvi nie je len dielom ľudí, ale je to predovšetkým *dielo Božie*. Aj dekrét O ekumenizme nie je posledným slovom západnej cirkvi, preto sú ešte stále nové možnosti obratu k lepšiemu. A to v nás pravoslávnych udržuje nádej na úspech ekumenických snáh, hoci si súčasne plne uvedomujeme nadmernú zložitosť celej záležitosti. Mnohé inštrukcie, ktoré Vatikán z času na čas poskytuje svojim biskupom a ordinárom, sú dnes v mnohých bodoch iného ducha, než to bolo povedané v dekréte O ekumenizme. Niekde sa vec pohla kupredu, niekde je tomu naopak. Mnohé veci dnes už ináč chápe aj sám pápež Pavol VI. Jedni z katolíckych teológov veria v úspech dialógu medzi Východom a Západom a aktívne sa na ňom podieľajú, iní zasa vidia v súčasnom ekumenizme krízu, čo v mnohom zodpovedá pravde, a navrhujú zvolanie III. vatikánskeho koncilu. Kritický postoj k nedostatkom v ekumenickom hnutí jestvuje aj v ostatných cirkvách.

Povšimnime si jednej z prvých inštrukcií, ktoré Vatikán vydal za účelom uplatňovania dekrétu O ekumenizme. Je to tzv. Direktorium, v ktorom sa hovorí, že je potrebné vytvoriť ekumenické hnutie pri každom katolíckom biskupstve, úlohou ktorého bude realizácia uznesení koncilu o ekumenizme. Krst vykonaný v pravoslávnej cirkvi je platný a nik o tom nikdy nepochyboval. Majú sa uskutočňovať modlitby za jednotu kresťanov, najmä na veľké sviatky roka. Je možné sa modliť s oddelenými bratmi, používať tie isté kultové predmety a miesto bohoslužieb (chrámy). Pokiaľ ide o liturgiu, účasť katolíka je dovolená len za istých okolností, a to i vrátane prijímania v pravoslávnom chráme a od pravoslávneho duchovného a naopak. To isté platí aj o spovedi, ktorá predchádza svätému prijímaniu. Podobne je dovolené aj pomazanie chorých na uzdravenie (tu došlo k zjednoteniu pohľadu na sviatosť) zo strany pravoslávnych duchovných, pokiaľ to situácia vyžaduje. Je možné pozvať pravoslávnych veriacich za krstného otca alebo matku dieťaťu rodičov katolíkov a naopak. Dieťa však má byť vychovávané vo viere svojich rodičov. Otázku miešaného manželstva riešil dekrét Kongregácie pre východné cirkvi z r. 1967, kde sa hovorí, že *miešané mažnelstvo uzavreté pred pravoslávnym duchovným sa považuje za platné aj bez udelenia súhlasu zo strany biskupa alebo ordinára katolíckej cirkvi.*

V súčasnej dobe katolícka cirkev má už k dispozícii nové inštrukcie, alebo ďalšie inštrukcie, v ktorých sa nachádzajú trochu iné pokyny, čo sa odzrkadľuje aj v praxi katolíckej cirkvi, keď duchovní tejto cirkvi (i keď nie všetci) odopierajú vyššie spomínané možnosti účasti na istých svätých veciach a trvajú skôr na prestúpení do katolíckej cirkvi. Platí to najmä v otázke uzatvárania miešaného manželstva. Máme poruke konkrétny prípad, keď *jeden z ordinárov katolíckej cirkvi v prípade miešaného manželstva sa postavil celkom záporne* a svoje stanovisko odôvodnil v úradnom liste nášmu duchovnému slovami: „Sú pochybnosti, či pravoslávni duchovní platne konsekrujú spôsoby Tela a Krvi Pánovej" a odvoláva sa pri tom na priame inštrukcie pápeža. Uznávame, že pán ordinár musí postupovať podľa pokynov pápeža, ale súčasne hodnotíme tieto veci s ohľadom na začatý dialóg medzi našimi cirkvami. Pokiaľ by dialóg medzi našimi cirkvami mal ísť v tomto duchu, ťažko počítať s nejakým úspechom, i keď zmeny v postojoch vždy tu ostávajú ako predpoklad dorozumenia. Dá sa v tom vidieť i triezvejšie posudzovanie problémov a ich zložitosti, alebo i naopak.

Pokiaľ ide o niektoré zmeny v katolíckej cirkvi, ako napríklad kolegialita v správe cirkvi, zriadenie synody katolíckej cirkvi, ktorá je poradným orgánom pápeža, nové obrady, zavedenie epiklézy do liturgie, koncelebrácia ap., všetky tieto zmeny majú istý ekumenický význam, ale priamo dielu zjednotenia nenapomáhajú. K opravdivému zjednoteniu názoru došlo iba v prípade poslednej sviatosti — poznania nemocných na uzdravenie. Ostatné zmeny majú polovičatý charakter. Je v nich čosi na spôsob východnej cirkvi, ale nie je to ono (napr. epikléza pred slovami „Prijmite a jedzte, synoda a pod.).

Z našej strany to nie je prejav nejakého pesimizmu, naopak, reálne a triezvo posudzujeme skutočnosti, ktoré sa týkajú takej závažnej veci, akou je opätovné zjednotenie kresťanstva, na ktorom máme ten najúprimnejší záujem, ale na trochu iných základoch. Preto východná cirkev so všetkou rozvážnosťou pristupuje k vytvoreniu komisie pre vedenie teologického dialógu s katolíckou cirkvou. Okrem toho, ako je známe, boli vytvorené komisie pre vedenie dialógu s východnými (nechalcedonskými) cirkvami, anglikánskou cirkvou, starokatolíkmi a pripravuje sa komisia pre dialóg s luteránmi, čo svedčí o serióznej ekumenickej aktivite pravoslávnej cirkvi.

Za veľmi pozitívny krok katolíckej cirkvi v tomto smere treba považovať vrátenie pozostatkov (mošči) *niektorých svätých,* ktoré boli odvezené na Západ v čase križiackych výprav (sv. Mikuláš, sv. Sabba, ap. Andrej, sv. Cyril). *Čakáme pochopiteľne na vydanie aj ostatných svätcov, ktorí sú ešte stále na Západe.*

Avšak najväčší ekumenický význam majú podľa nášho názoru osobné stretnutia najvyšších predstaviteľov cirkví a popredných teológov. Uskutočnilo sa mnoho návštev predstaviteľov východných cirkví vo Vatikáne a naopak, medzi ktoré treba zarátať aj spomínanú cestu pápeža Pavla VI. na Východ. A to je tiež seriózny predpoklad teologického dialógu medzi našimi cirkvami, ktorý sa teraz začína a od ktorého môžeme očakávať najviac pozitívnych výsledkov ekumenickej práce.

Dr. prot. Št. Pružinský

Veľkonočné zvyky na dedine

Podľa vzoru svojho Spasiteľa, ktorý sa pripravoval na vykupiteľskú činnosť štyridsaťdňovým pôstom a modlitbou, i pravoslávni veriaci sa na oslavy veľkonočných sviatkov pripravujú štyridsaťdňovým pôstom, zdokonaľujú sa v kresťanských cnostiach, spovedajú sa a prijímajú sv. Dary.

Pascha sa oslavuje na jar, celá príroda sa po dlhom zimnom spánku prebúdza k novému životu. Snáď i preto na Kvetnú nedeľu sú naše chrámy plné bahniatok, ktoré si veriaci prinášajú na posvätenie, aby si spomenuli na slávny Christov vchod do Jeruzalema. Jeruzalemčania Ho vítali palmami, kvetinami, my tým, čo rastie u nás — zakvitnúcou vŕbou. Po radostnej Kvetnej nedeli prichádza smutný Veľký týždeň, venovaný spomienkam na hrozné Christovo utrpenie, na Judášovu zradu, na Golgotu a na Jeho smrť na kríži. Naši veriaci obliekajú svoje chrámy do čierneho, sami chodia oblečení v tmavom a ich smútok vrcholí na Veľký piatok pri vyloženej sv. plášteniei — obrazu Ísusa ležiaceho v hrobe.

Ani domácnosti našich veriacich nezostávajú bokom od príprav na slávne Vzkriesenie. Všade sa upratuje, na Veľkú sobotu sa pečie tzv. pascha, ktorá symbolizuje Christa, ktorý o sebe povedal, že je chlieb života. Pascha, veľko-

nočný chlieb sa pečie z bielej múky, vajec, hrozienka a svätenej vody. Na Veľkú noc sa je šunka, klobásky, vajcia, syr, všetko to, čo bolo v priebehu pôstu zakázané. Tieto jedlá gazdinky ukladajú do ozdobeného košíka a nesú do chrámu na posvätenie. Krásne sa v košíkoch vyjímajú maľované vajcia, známe po celom svete.

V sobotu pred večerom sa mládenci oblečú do národných krojov a pred chrámom rozložia vatru, akoby strážili Christa v hrobe. Dievčatá preobliekajú chrám na Vzkriesenie do bieleho a zdobia ho kvetinami. Pred polnocou sa veriaci ponáhľajú do chrámu na slávnostnú utiereň, na „Voskresenije". Po ukončení bohoslužieb sa veriaci zdravia slovami „Christos voskrese!" a odpovedajú si „Voistinu voskrese!" Takto sa zdravia až do Nanebevstúpenia Christovho. V nedeľu sa koná sv. liturgia. Hlava rodiny berie veľkonočný chlieb, zabalený do vyšívaného ručníka, gazdiná ozdobený košík s jedlom a idú do chrámu. Po sv. veľkonočnej liturgii duchovný posvätí chleby, „paschy" a všetky jedlá donesené z domov. Posvätenie sa koná pred chrámom, kde sa veriaci zoradili podľa toho, ako prišli. Potom sa všetci ponáhľajú domov. Košík kladú na stôl, pomodlia sa a otec odkrojí z „paschy" toľko kúskov, koľko členov má jeho rodina. Všetci si sadajú a ich obed sa skladá z jedál v chráme posvätených. Odpoludnia ešte idú na večiereň, ale ináč tento prvý deň sviatkov je tichý, zasvätený veľkému sviatku v kruhu rodiny.

Na Veľkonočný pondelok mládenci vstávajú skoro ráno a idú oblievať dievčatá dom od domu. Všade ich vítajú a oblievanie odmenia vajíčkom. Rodiny sa vzájomne navštevujú a v utorok to dievčatá mládencom vrátia: putujú od domu k domu s vedrom vody.

Radostná je Veľká noc na dedine!

Prot. M. Ščerbej

Košický vládny program

Dňa 5. apríla pripomíname si významnú udalosť v dejinách našich národov. V tento deň bol v Košiciach v r. 1945 slávnostne vyhlásený program vlády Národného frontu Čechov a Slovákov v novej Československej republike.

Na programe sa dohodli zástupcovia strán Národného frontu pri rokovaniach v Moskve začiatkom r. 1945. Predstavitelia buržoáznych strán a prezident Beneš tu rokovali s delegáciou KSČ na čele s Klementom Gottwaldom o usporiadaní pomerov v novej republike. Tento významný dokument má 16 bodov:

Nová československá vláda (predsedom vlády bol Z. Fierlinger) pripraví cestou národných výborov voľbu Dočasného NZ, ktoré vo funkcii potvrdí prezident republiky a pripraví voľby do zastupiteľských zborov.

Bude poskytnutá podpora Sov. armáde pri vyháňaní fašistických okupantov z nášho územia, a to mobilizáciou vojakov a organizovaním partizánskeho boja (pri L. Mikuláši ešte prebiehali prudké boje s ustupujúcimi fašistickými vojskami).

Vzorom pre novú československú armádu bude sovietska armáda. Podľa jej skúseností bude organizovaný výcvik vojakov a uskutoční sa aj jej výzbroj. Základ bude tvoriť čs. armádny zbor v ZSSR, partizáni a vojaci zo Slovenského národného povstania.

V zahraničnej politike sa nová vláda ČSR bude opierať o spojenectvo so Sov. zväzom v duchu spojeneckej zmluvy z 12. dec. 1943 O priateľstve, spojenectve a povojnovej spolupráci.

Jediným zdrojom štátnej moci v ČSR bude ľud. Základom ľudovej moci budú národné výbory ľudom volené a so širokou právomocou. Najvyššími predstaviteľmi ľudu bude prezident republiky, NZ, vláda a SNR.

V novom duchu bude riešená národnostná otázka. Novo budú upravené vzťahy dvoch bratských národov Čechov a Slovákov. Plné národnostné vyžitie bude zabezpečené aj pre ostatné národnosti, žijúce v našej republike.

Otázka Zakarpatskej Ukrajiny bude riešená podľa zásady samourčenia (podľa vôle ľudu tejto oblasti) a v bratskej zhode i priateľstve so Sovietskym zväzom.

Bude riešená otázka štátneho občianstva nemeckých a maďarských obča-

nov v našej republike. Umožní sa im odchod a tí, čo budú za zradu odsúdení ľudovými súdmi, budú vypovedaní.

Pre potrestanie zradcov a kolaborantov z obdobia fašistickej okupácie budú zriadené Národné súdy, ktoré budú trestať konkrétne zločiny.

Bude odňatý majetok zradcov a kolaborantov. Tento majetok prejde do správy štátu a bude nad ním ustanovená národná správa.

Z veľkostatkárskej a zradcovskej pôdy bude vytvorený Národný pozemkový fond. Z tohto fondu dostanú pôdu predovšetkým bezzemkovia (bývalí poľnohospodárski robotníci). Túto pôdu potom rozdeľovali roľnícke komisie na dedinách.

Nová vláda Národného frontu zabezpečí obnovu výroby, dopravy a spojov na oslobodenóm území. Urobí opatrenia na oživenie obchodu, fungovanie peňažníctva a úverového systému.

Budú urobené opatrenia na obrobenie pôdy pre zabezpečenie výživy národa, podľa zásady „Pôda patrí tomu, kto na nej pracuje".

Jednou z dôležitých úloh vlády bude úsek sociálnej starostlivosti. Starostlivosť o nemocných a starých občanov prevezme štát.

Občania budú mať právo združovať sa v ROH.

Bude uskutočnená kultúrna očista, demokratizácia školstva, divadiel, úpravy v učebniciach a socialistická výchova pracujúcich.

Vláda nepripustí koristníctvo a príživníctvo.

KVP postavil budovanie novej republiky na pevný základ. Avšak o jeho presadenie musel náš ľud uskutočniť ostrý triedny zápas s buržoáziou vo februári 1948. Až potom, po víťazstve pracujúcich, mohli sme podľa hesla nášho prvého robotníckeho prezidenta K. Gottwalda vykročiť „Smelšie vpred k socializmu".

—JS—

ŽIVOTNÉ JUBILEUM

Dňa 22. marca sa dožil brat kurátor JÁN MAŤAŠ zo Šamudoviec v plnom zdraví požehnaného veku 65 rokov svojho života. S jeho životom a prácou sa tesne spája aj rozvoj našej farnosti od roku 1950, keď sa stal členom kurátorského zboru. Iniciatívne sa zapájal do práce na oprave farskej budovy a nášho sv. chrámu. Ešte i teraz si rád popracuje pri skrášľovaní okolia nášho chrámu. **Želáme milému jubilantovi veľa zdravia, šťastia a Božieho požehnania.**

Na mnohaja i blahaja lita!

Ján Holonič, správca farnosti a kurátorský zbor šamudovskej farnosti

Chceš študovať pravoslávnu teológiu ?

V teologickej vede, v jej duchovných útrobách sa tají neohraničená možnosť vzdelania, duchovnej múdrosti pre toho, kto po teológii túži a chce sa ňou duchovne obohatiť. Je známe, že iná je krása a múdrosť vytvorená človekom a iná je krása, pravda a múdrosť Vládcu sveta, ktorú sám o sebe zjavil ľudskému pokoleniu. Každé vzdelávanie si žiada od človeka potrebnú trpezlivosť a vytrvalosť, podobne i teologická náuka žiada od študujúceho zanietenú lásku a mužné srdce pri štúdiu. Možnosť získania teologického vzdelania sa ponúka každému mladému uchádzačovi na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove, kde sú výborné podmienky štúdia. Poslucháč tu nadobudne vysokoškolské vzdelanie, naučí sa rozvíjať sily svojho ducha, pozná krásu a múdrosť duchovnej ríše. Po ukončení štúdia absolvent, ktorý chce byť duchovným, je vysvätený a odchádza pracovať na farnosť, kde začne oficiálne a samostatne pracovať na nive cyrilometodejského pravoslávia, kde preberie štafetu po tých, ktorí už zostarli a odviedli svoj podiel práce pre cirkev. Dobrý duchovný učí veriacich zbavovať sa mravných neduhov, učí ich láske k blížnemu, láske k vlasti, vzdeláva ich v ich náboženstve, pomáha im vytvárať dokonalé ideály mravného života, spolupôsobí v dobrých medziľudských vzťahoch. Duchovný má teda veľké poslanie, čo oceňuje i naša socialistická spoločnosť, ktorá mu poskytuje plat.

Nie je ťažké nasýtiť človeka; ťažké je napríklad pomeriť rozvadených manželov, rozvadených susedov, zmierniť zúfalstvo. Duchovný, ktorý toto dokáže, je úspešný. Problémy dneška si vyžadujú mládencov, ktorí by horlivo študovali bohoslovecké náuky a stali sa dobrými duchovnými, poslami mierového života všade tam, kde budú pôsobiť. Poslaním Pravoslávnej bohosloveckej fakulty je dobre pripraviť bohoslovcov na duchovný stav. Preto by malo byť povinnosťou veriacich, aby posielali na našu fakultu svojich synov, lebo naša cirkev potrebuje duchovných, naši veriaci čakajú na duchovných, nie je to teda potreba fakulty, ale potreba nás všetkých. Nemôžeme očakávať, že nám fakulta pripraví duchovných, keď jej nepošleme našich synov na štúdium. Vyskytuje sa občas nesprávny názor, že duchovný stav nemá budúcnosť. Nezakladá sa to na pravde, pretože sme veriaci a vieme, že Boh trvá

naveky a naveky trvá i Jeho cirkev na zemi. Preto duchovní budú stále potrební.

Bohoslovie je krásne a zaujímavé a ja som rád, že som ho vyštudoval. Som už dlho duchovným a neľutoval som svojho kroku, i keď naša cesta nebola vždy úplne ľahká. Ale povedzme, v ktorej práci ide všetko jednoducho? A tak sláva Bohu za Jeho milosť a lásku. Nech žehná kroky ďalších poslucháčov našej fakulty.

Michal Spišák, duchovný

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

Prešov: V priebehu sv. Veľkého pôstu Preosvietený vladyka Nikolaj sa pravidelne zúčastňoval na pôstnych bohoslužbách v katedrálnom chráme v Prešove.

V nedeľu krížovú odslúžil archijerejskú sv. liturgiu a spolu s prešovským duchovenstvom a veriacimi sa poklonil sv. krížu, na ktorom zomrel Spasiteľ za hriechy sveta. Slávnostnú kázeň o sv. kríži predniesol Preosvietený vladyka Nikolaj.

Kvetná nedeľa: Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu **odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s prešovským duchovenstvom.** Po sv. liturgii posvätil bahniatka na pamiatku slávneho vchodu Christovho do Jeruzalema a vykonal myrovanie.

Zelený štvrtok a Veľký piatok: Strasti Christove boli odslúžené za prítomnosti veľkého počtu veriacich z Prešova i z okolia. **Preosvietený vladyka Nikolaj čítal prvé a posledné sv. evanjelium. Na Veľký piatok veľkú večiereň odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj s prešovským duchovenstvom. Po večierni bol obrad vynášania plášteníce a jej položenie do hrobu.** Po smutnej modlitbe sa Preosvietený vladyka Nikolaj prihovoril k veriacim. Vo svojej kázni poukázal na veľkú golgotskú obeť, na smrť a pochovanie Isusa Christa, ktorý sa obetoval za našu spásu, aby sa nám otvorili brány kráľovstva nebeského, ktoré pred nami zatvoril hriech našich prarodičov.

Pascha Christova — slávne Christovo Vzkriesenie

Paschálne sv. bohoslužby v katedrálnom chráme v Prešove sa konali tohto roku takto:

V noci zo soboty na nedeľu (10. apríla 1977) Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s prešovským duchovenstvom odslúžil paschálnu utiereň, po ktorej vykonal posvätenie pásch. Paschálnu archijerejskú sv. liturgiu za prítomnosti veľkého počtu pravoslávnych veriacich z Prešova i z okolia odslúžil taktiež Preosvietený vladyka Nikolaj za spoluslúženia d. o. prot. R. Ferenca, správcu prešovskej farnosti, d. o. prot. J. Iljuka, špirituála PBF a d. o. J. Glagoliča, a za prisluhovania poslucháčov PBF. Sv. evanjelium prečítali v troch jazykoch, cirkevnoslovansky, grécky a latinsky. **Na konci sv. liturgie Preosvietený vladyka Nikolaj blahoželal prítomným duchovným i veriacim pri príležitosti sviatkov slávneho Christovho Vzkriesenia a zaželal im veľa radostných duchovných chvíľ a od vzkrieseného Christa požehnaný život v pevnom zdraví a pokoji.**

R. F.

Zo života michalovskej eparchie

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY

● **Dňa 2. februára 1977 — v deň sviatku Sritenija Isusa Christa Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, odslúžil archijerejskú sv. liturgiu** v katedrálnom chráme sv. Ducha v Michalovciach.

● Dňa 27. februára t. r. — **v prvú nedeľu sv. Veľkého pôstu — v nedeľu pravoslávia — Preosvietený vladyka Cyril odslúžil archijerejskú sv. liturgiu** v tom istom chráme. Po sv. liturgii odslúžil ďakovný moleben.

(M. Š.)

ŽIVOTNÉ JUBILEUM

Milou a vzácnou udalosťou bolo **50. výročie sobáša manželov JURAJA a ZUZANY ŠANDREJOVCOV z Michaloviec.** Toto zlaté jubileum si pripomenuli v nedeľu 23. I. t. r. po sv. liturgii, keď im v katedrálnom chráme sv. Ducha požehnal d. o. Štefan Horkaj. Pri takejto príležitosti nemôže človek neporovnávať. Takéto manželstvá boli životom tvrdo skúšané, ale ich láska spred päťdesiatich rokov zostala pevná a príkladná. Dnes je k nám život milší a láskavejší než v minulosti, ale manželské predsavzatia, sľuby i láska sa porušujú a mnohé manželstvá sa dokonca rozpadávajú. **Manželstvo našich milých jubilantov, ako dobrých veriacich a stálych návštevníkov našich bohoslužieb, dávame za príklad vzorne prežitého života,** za čo im patrili kvetiny i pozdrav. Nech im Boh žehná!

Na mnohaja i blahaja lita. **Š. H.**

ZLATÉ JUBILEUM

Dňa 1. februára 1977 sa dožili **v dobrom zdraví 50 rokov manželského života manželia JÁN a ANNA IHNATOVCI z Hažína**, okr. Michalovce. Brat Ján bol 40 rokov kantorom a pradedovskej pravoslávnej cirkvi zostal verný i v krízových rokoch 1968/69. Za svoju svedomitú prácu v prospech pravoslávnej cirkvi bol vyznamenaný radom sv. Cyrila a Metoda. **Milým našim jubilantom želáme veľa Božieho požehnania, pevného zdravia a radostného prežitia ešte mnohých rokov.**

Na mnohaja i blahaja lita!

Dňa 21. 3. 1977 sa dožila sestra **MÁRIA ONDOVČINOVÁ rod. Bodnárová sedemdesiatich rokov svojho života.** Sestra Mária je rodáčkou z Hažína a žije v Petrovciach nad Laborcom. Je to dobrá pravoslávna veriaca a verná čitateľka nášho Odkazu sv. Cyrila a Metoda, ktorá nezabúda ani na tlačový fond. **Veľa zdravia, požehnania a mnoho radostných rokov, na mnohaja i blahaja lita!**

Š. H.

Zo života zahraničných cirkví

● Za biskupa pravoslávnej cirkvi v Strednej Afrike *bol zvolený vladyka Timostaj, rodák z Atén, predtým duchovný pre gréckych robotníkov v NSR a potom vikár v Alexandrii.*

● Vo Viedni *vychádza kniha* „Sviatosti cirkvi podľa pravoslávneho a rímskokatolíckeho učenia". *Obsahuje výsledky šiestich sympózií teológov oboch cirkví. Redaktorom je metropolita myrlicejský Chryzostom a prof. E. Suttner.*

● Pravoslávna cirkev v Libanone *založila sociálny odbor na podporu občanov poškodených domácou vojnou. V monastieri Balamandu zriadili ubytovanie pre utečencov. Tiež cirkevná nemocnica sv. Juraja v Bejróte im poskytuje pomoc.*

● Atény: *Bola ustanovená synoda gréckej cirkvi v počte 12 členov, ktorým predsedá arcibiskup Serafín.*

● Leningrad hostil Syndesmos — *svetovú organizáciu pravoslávnej mládeže, ktorá tu mala riadne zasadnutie, na ktorom sa zúčastnil rektor Leningradskej duchovnej akadémie Preosvietený Cyril. Témou rokovania bola prosba: „Da priidet carstvije Tvoje". Zasadanie viedol jeho predseda Albert Lacham z antiochijského patriarchátu a pozdravil ho metropolita Nikodim.* Jeho Svätosť patriarcha moskovský a celej Rusi Pimen si vymenil s Jeho Svätosťou Dimitriom, patriarchom carihradským, telegramy ohľadne predsnemovej porady vo Švajčiarsku, v Chambessy. Za našu pravoslávnu cirkev, ako sme už písali, na tejto porade bol Jeho Blaž. metropolita Dorotej. *Telegram Jeho Svätosti Pimena bol zaslaný všetkým hlavám jednotlivých autokefálnych a autonómnych cirkví pravoslávnych. Sú to, pre informáciu, tieto pravoslávne cirkvi: jeruzalemský patriarchát, patriarcha Benedikt I., antiochijský patriarchát, patriarcha Eliáš, gruzínsky patriarcha Dávid V., srbský patriarchát, patriarcha German, rumunský patriarchát, patriarcha Justinián, bulharský patriarchát, patriarcha Maxim, alexandrijský patriarchát, patriarcha Nikolaj, arcibiskupstvo cyperské, arcibiskup Makarios, grécka cirkev, arcibiskup Serafim, pravoslávna cirkev v Poľsku, metropolita Vasilij, pravoslávna cirkev v ČSSR, metropolita Dorotej, pravoslávna cirkev Sev. Ameriky a Kanady, metropolita Irinej, arcibiskupstvo sinajské, arcibiskup Damián, autonómna pravoslávna cirkev Fínska, arcibiskup Pavel, autonómna pravoslávna cirkev Japonska, metropolita Feodosij. (ŽMP 1/77).*

CHRISTOS VOSKRESE!

Dovoľujeme si zaželať všetkým našim čitateľom a priaznivcom pri príležitosti sviatkov slávneho Christovho Vzkriesenia, Sviatku sviatkov, Paschy Christovej, hojnosť duchovnej pohody, radosti, telesného zdravia a šťastia. Nech nás všetkých ožiari svetlo Christa vzkrieseného, víťazne kráčajúceho z temnosti hrobovej po troch dňoch svojej smrti, keď slávne zvíťazil nad smrťou, aby nám daroval život večný, aby nám daroval svoj pokoj. Jeho slová adresované apoštolom „Pokoj vám!" ďalej naplňujme a šírme. Voistinu voskrese!

Redakcia